РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ЮТАЗИНСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

423950, п.г.т. Уруссу, ул. Пушкина, д.38
тел.: (85593) 2-74-16, факс: (85593) 2-62-20

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

423950, Урыссу ш.т.б., Пушкин урамы, 38
тел.: (85593) 2-74-16, факс: (85593) 2-62-20

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

«03» 07 2018 г. №455

Ютазы муниципаль районы
территориясендә киселгән
агачларның бәясен һәм компенсацион
яшелләндерүнең бәясен исәпләү
Методикасын раслау турында

2003 елның 6 октябреннән булган “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында”гы 131 Федераль законга ярашлы, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты карар итә:

1.Ютазы муниципаль районы территориясендә киселүче яшел утыртмаларның һәм компенсацион яшелләндерү уздыруның бәясен исәпләү Методикасын расларга (кушымта).

2. Әлеге карарны Ютазы муниципаль районының www.http://jutaza.tatarstan.ru рәсми сайтында “Норматив документлар” бүлегендә бастырырга һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат порталында урнаштырырга.

3. Әлеге карар үтәлешен контрольдә тотуны Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесенең инфраструктура үсеше буенча урынбасарына йөкләргә.

С.П. Самонина

2018 елның ____нән №___
Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты карарына кушымта

Ютазы муниципаль районы территориясендә киселгән яшел утыртмаларның һәм компенсацион яшелләндерүне уздыру бәясен исәпләү Методикасы

1статья. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Киселүче яшел утыртмаларның һәм компенсацион яшелләндерү уздыруныц бәясен исәпләү методикасы (алга таба – текст буенча – Методика) Россия Федерациясе Конституциясе, 2003 елның 6 октябреннән булган “Россия Федедерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 131 санлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе, 2002 елның 10 гыйнварыннан булган “Әйләнә-тирә мохитны саклау турында”гы №7 Федераль Законына, Татарстан Республикасының 2004 елның 28 июленнән булган “Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында”гы №45 Законына ярашлы эшләнде.

1.2. Методика Ютазы муниципаль районы территориясендәге яшел утыртмаларны компенсацион яшелләндерү өчен хаклы рәвештә юк иткәндә, шулай ук яшел агачларга хаксыз рәвештә зыян салганда яки юк иткәндә компенсацион яшелләндерү өчен муниципаль берәмлек бюджетына кертелергә тиеш булган түләүләрне исәпләү өчен билгеләнгән.

1.3. Методика түбәндәге очракларда кулланыла:

- Ютазы муниципаль районы территориясендә яшел үсентеләргә кагылган хуҗалык эшчәнлеген гамәлгә ашырганда килеп туарга мөмкин булган потециаль зарарны бәяләү өчен инвестицион проектларның тирә-юнь мохитка тәэсир итү һәм аларның экологик экспертизасын әзерләү процессында;
- хаклы рәвештә киселгән яшел утыртмалар өчен түләү күләмен табигать факторларын, шулай ук яшелләндерү объектларының экологик әһәмиятен исәпкә алып исәпләгәндә;
- хаксыз рәвештә зарарлау яки яшел утыртмаларны юк итү нәтиҗәсендә китерелгән зыянны каплаганда (агачның, үсемлекнең үсүе туктау дәрәҗәсенә кадәр түгел);
- Ютазы муниципаль районы территориясендә булган яшел үсентеләрнең бәясен билгеләү белән бәйле башка очракларда.

1.4. Әлеге Методика үзенец тәэсирен урман законычалыгын бозу нәтиҗәсендә урманнарга, шул исәптән урман утыртмаларына, яки урман утыртмалары булып тормаган агачларга, куакларга һәм лианаларга ясамый.

2 статья. Юк ителгән (киселгән) яшел утыртмаларны классификацияләү һәм идентификацияләү һәм аларның бәясен билгеләү

2.1. Юк ителүче (киселүче) шәһәр яшел утыртмаларының төп төрләренең бәясен исәпләү өчен функциональ билгеләнешенә, урнашкан урынына, милек формасына һәм шәһәр территорияләренең кайсы ведомствога каравына бәйләнмәгән рәвештә үсемлекләрнең түбәндәге классификациясе кулланыла:

- агачлар;
- куаклар (күпләп яки аерым утырту);
- куаклардан “тере читәннәр”;
- үлән япмасы (газоннар һәм табигый үлән);
- чәчкә түтәлләре.

2.2. Үсемлекләргә салынган зыянны билгеләгәндә, ботаник, урман төзелеше, дендрологик, геоботаник, туфрак-мелиоратив, геологик һәм башка тикшеренүләр, урман һәм үсемлек кадастрлары, үсемлекләр мониторингы, шулай ук үсемлекләр торышы турында тиешле мәгълүматы булган дәлилләр кулланыла.

Үсемлекләргә ясалган зарарны каплау гражданнар, шәхси эшмәкәрләр, оештыру-хокукый формаларына бәйләнмәгән рәвештә оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Яшел утыртмаларны хаксыз рәвештә зарарлау яки юк итү (кисү) очрагында, өстәмә тикшеренүләр уздыру буенча чыгымнар өчен, экспертлар җәлеп иткән өчен түләү, исәп-хисап уздыру, документлар тутыру экологик хокук бозучы зат акчасы хисабына гамәлгә ашырыла.

2.3. Агач-куак, үлән төрендәге үсемлекләргә ясалган зыян күләмен билгеләгәндә, түбәндәгеләр исәпкә алына:

- агачлар һәм аерым торган куаклар өчен – данәләрдә, һәм, аерым үсемлекләр санын билгеләү шактый авыр булган очракта, куаклыклар һәм үсентеләр өчен погон метрларда;
- үлән үсемлеге биләгән мәйдан, квадрат метрларда;
- агачларның һәм куакларның төре, токымы (яфраклымы яки ылыслымы), үлән үсемлекләренең төре;
- 1,3 метр биеклектәге агач кәүсәсенең диаметры, агач биеклеген, төрен (разряд), бер берәмлек агачтан алынган үзагач (древисина), бер кубик метр агачның хакын бәяләү. Әгәр агачның берничә кәүсәсе бар һәм икенче дәрәҗәдәге кәүсәсенең диаметры 8 сантиметрга җиткән икән, һәр кәүсәсе аерым агач булып исәпләнә;
- әлеге үсемлекне утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе;
- 1 метрга кадәр биеклектәге үсентенең сумнарда бәясе;
- үсемлекнең торышы һәм аның кыйммәте;
- үсемлекләрнең деградациясе дәрәҗәсе (яшел үсентеләрне санкцияләнмәгән зарарлау яки юкка чыгару (кисү) юлы белән бетергәндә (при уничтожении) исәпләгәндә кулланыла.

2.4. Яшел утыртмаларны юкка чыгарганда зыян (зарар) күләме түбәндәге формулалар белән исәпләнә:

N т/б	Яшел утыртмалар	Зыян (зарар) күләмен исәпләү формуласы*	Шартлы билгеләр
1	Агач	$Y=\left(C+Ц+C_v\right)\times q\times k_1\times k_2\times k_ц\times$ где $C_v=V\times C_д^3$	Y – зарар күләме C – 1 данә агачны утырту һәм үстерү буенча эшләр (таб. 1) Ц – 1 үсентенең бәясе (таб. 1) Cv – алынган үзагач күләме бәясе V – 1данә агачтан алынган үзагач күләме бәясе Сд3 - 1 куб. метр үзагачның бәясе q – юкка чыгарылган агачлар саны данәсе k1 – үсемлекләрнең мохитны саклау сыйфатын исәпкә алучы коэффициент (таб. 3) k2 – үсемлекләрнең торышын исәпкә алучы коэффициент (таб. 4) kң – үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә алучы коэффициент (таб. 5) kд – үсемлекләрнең деградациясе коэффициенты (таб. 6)
2	Куаклыклар, лианалар	$Y=\left(C+Ц\right)\times q\times k_1\times k_2\times k_ц\times k_д$	Y – зыян күләме C – 1 данә яки 1 пог. метр куак һәм лиана утырту һәм үстерү буенча эшләр бәясе (таб. 2) Ц – утырту материалының бәясе (таб. 2) q – юкка чыгарылган лианалар, куаклыклар саны данәсе k1 – үсемлекләрнең мохитны саклау сыйфатын исәпкә алган коэффиңиент (таб. 3) k2 – үсемлекләрнең торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) kц – үсемлекнең кыйммәтен бәяләүче коэффициент (таб. 5) kд – үсемлекләрнең деградациясе

			коэффициенты (таб. 6)
3	Газоннар, чәчкә түтәлләре	$Y=(C+Ц)\times S\times k_1\times k_2\times k_ц\times k_д$	Y – зыян күләме С - 1 кв. м газонга үлән чәчү, чәчкә түтәленә чәчкәләр утырту буенча хезмәтләр бәясе (таб. 2) Ц – утырту (чәчү) материалының бәясе (таб. 2) S – юкка чыгарылган газонның, чәчкә түтәленең коэффициенты k1 – үсемлекләрнең мохитны саклау үзлекләре коэффициенты (таб. 3) k2 – үсемлекләр торышын исәпкә алучы коэффициент (таб. 4) kц – үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә алучы коэффициент (таб. 5) kд – үсемлекләрнең деградациясе коэффициенты (таб. 6)
4	Табигый юл белән үскән үлән	$Y=S\times k_1\times k_2\times k_ц\times k_д$	Y - зыян күләме S – юкка чыгарылган табигый юл белән үскән үлән мәйданы k1 – үсемлекләрнең мохитны саклау үзлеген исәпкә ала торган коэффициент (таб. 3) k2 – үсемлекләр торышын исәпкә ала торган коэффициент (таб. 4) kц - үсемлекләрнең кыйммәтен исәпкә ала торган коэффициент (таб. 5) kд - үсемлекләрнең деградациясе коэффициенты (таб. 6)

*Яшел утыртмаларны юкка чыгарганда зыян (зарар) күләме аңа кадәр булган чорда тауарларга (эшкә, хезмәтләргә) куллану бәяләре үзгәрүен исәпкә алучы коэффициент-дефляторны күздә тотып үзгәртелергә тиеш.

Таблица 1

Агач төрендәге үсемлекләргә ясалган зыянны билгеләү өчен күрсәткечләр

Аскы яктан 1,3 м биеклектә кәүсә диаметры (d), см	Агачның биеклеге (h), м	Биеклек буенча разряд	1 берәмлек агачка кулланылыштан алынган үзагач күләме (V), куб. м	Стоимость 1 куб. м үзагачның бәясе (Сд), сум	Утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе НДСтан башка (С), сум	1 метрга кадәр 1 үсентенең бәясе (Ц), сум.
Яфраклы агач төрләре						
Имән						
8 дән 10 га кадәр	5	III	0,023	1200,0	2690,3	501,5
10нан 12гә кадәр	7		0,043			
12дән 14кә кадәр	9		0,072			
14тән 16га кадәр	11		0,112			
16дан 18гә кадәр	13		0,164			
18дән 20гә кадәр	14		0,219			
20дән 24кә кадәр	16		0,29			
24тән 28гә кадәр	18		0,46			
28дән 32гә кадәр	20		0,68			
32дән 36га кадәр	21		0,94			
36дан 40ка кадәр	22		1,23			
40тан 44кә кадәр	23		1,56			

44тән 48гә кадәр	26		2,10			
48 дән 52гә кадәр	27		2,53			
52 дән 56га кадәр	27		3,00			
56 дан 60ка кадәр	28		3,52			
60тан 64кә кадәр	28		4,08			
64тән 68гә кадәр	28		4,65			
68 дән 72гә кадәр	28		5,27			
от 72 дән 76га кадәр	28		5,92			
76дан 80гә кадәр	28		6,61			
80нән 84кә кадәр	28		7,35			
84тән 88гә кадәр	28		8,13			
88дән 92гә кадәр	28		8,92			
92дән 96га кадәр	29		9,81			
96дан 100гә кадәр	29		10,70			
100дән артык	29		11,63			
Юкә						
8 дән 12гә кадәр	6	III	0,019	489,6	2690,3	501,5
12 дән 16га кадәр	9		0,061			
16 дан 20гә кадәр	12		0,13			
20дән 24кә кадәр	14		0,23			

24тән 28гә кадәр	15		0,35			
28дән 32гә кадәр	17		0,52			
32дән 36га кадәр	18		0,71			
36дан 40ка кадәр	19		0,89			
40тан 44кә кадәр	19		1,16			
44тән 48гә кадәр	20		1,40			
48дән 52гә кадәр	21		1,69			
52дән 56га кадәр	21		2,00			
56дан 60ка кадәр	21		2,34			
60тан 64кә кадәр	22		2,68			
64тән 68гә кадәр	22		2,98			
68дән 72гә кадәр	22		3,042			
72дән артык	22		3,85			
Каен						
10нан 12гә кадәр	10	II	0,053	489,6	2690,3	501,5
12дән 14кә кадәр	11		0,080			
14тән 16га кадәр	12		0,117			
16дан 18гә кадәр	14		0,164			
18дән 20гә кадәр	15		0,218			
20дән 24кә кадәр	16		0,28			

от 24 до 28	18		0,43			
28дән 32гә кадәр	18		0,61			
32дән 36га кадәр	19		0,83			
36дан 40ка кадәр	20		1,09			
40тан 44кә кадәр	21		1,40			
44тән 48гә кадәр	22		1,76			
48дән 52гә кадәр	23		2,17			
52дән артык	24		2,64			
Усак, зирек, чаган, корыч-агач, карама, тирәк, тал һәм башкалар						
10нан 12гә кадәр	11	Усак, зирек - II, барлык калганнары - III	0,057	усак - 489,6, барлык калганнары - 200,6	2690,3	501,5
12дән 14кә кадәр	13		0,093			
14тән 16га кадәр	14		0,133			
16дан 18гә кадәр	15		0,185			
18дән 20гә кадәр	16		0,254			
20дән 24кә кадәр	17		0,33			
24тән 28гә кадәр	19		0,50			
28дән 32гә кадәр	20		0,71			
32дән 36га кадәр	22		0,99			
36дан 40ка кадәр	23		1,30			
40тан 44кә кадәр	23		1,61			
44тән 48гә	24		2,02			

кадәр						
48дән 52гә кадәр	25		2,50			
52дән артык	25		2,91			
Ылыслы агач төрләре						
Нарат						
8дән 10га кадәр	8	II	0,027	920,4	2690,3	708,0
10нан 12гә кадәр	10		0,049			
12дән 14кә кадәр	11		0,076			
14тән 16га кадәр	14		0,118			
16дан 18гә кадәр	15		0,166			
18дән 20гә кадәр	16		0,23			
20дән 24кә кадәр	18		0,30			
24тән 28гә кадәр	20		0,47			
28дән 32гә кадәр	22		0,67			
32дән 36га кадәр	23		0,91			
36дан 40ка кадәр	24		1,17			
40тан 44кә кадәр	24		1,47			
44тән 48гә кадәр	25		1,81			
48дән 52гә кадәр	25		2,17			
52дән 56га кадәр	25		2,55			
56дан 60ка кадәр	25		2,97			

60тан 64кә кадәр	25	II	3,41	920,4	2690,3	708,0
64тән 68гә кадәр	25		3,88			
68дән 72гә кадәр	26		4,40			
72дән 76га кадәр	26		4,93			
76дан 80гә кадәр	26		5,48			
80нән артык	26		6,09			
Чыршы						
8дән 10га кадәр	5	II	0,027	920,4	2690,3	708,0
10нан 12гә кадәр	8		0,049			
12дән 14кә кадәр	10		0,076			
14тән 16га кадәр	12		0,118			
16дан 18гә кадәр	14		0,166			
18дән 20гә кадәр	15		0,23			
20дән 24кә кадәр	17		0,30			
24тән 28гә кадәр	19		0,47			
28дән 32гә кадәр	21		0,67			
32дән 36га кадәр	23		0,91			
36дан 40ка кадәр	24		1,17			
40тан 44кә кадәр	25		1,47			
44тән 48гә кадәр	26		1,81			

48дән 52гә кадәр	27		2,17			
52дән 56га кадәр	28		2,55			
56дан 60ка кадәр	28		2,97			
60тан 64кә кадәр	28		3,41			
64тән 68гә кадәр	29		3,88			
68дән артык	26		4,40			
Ак чыршы						
8дән 10га кадәр	5	II	0,018	920,6	2690,3	800,0
10нан 12гә кадәр	7		0,036			
12дән 14кә кадәр	8		0,070			
14тән 16га кадәр	10		0,102			
16дан 18гә кадәр	12		0,150			
18дән 20гә кадәр	13		0,201			
20дән 24кә кадәр	15	II	0,27	920,6	2690,3	800,0
24тән 28гә кадәр	16		0,65			
28дән 32гә кадәр	19		0,91			
32дән 36га кадәр	21		1,19			
36дан 40ка кадәр	22		1,51			
40тан 44кә кадәр	24		1,87			
44тән 48гә кадәр	26		2,27			

48дән 52гә кадәр	27		2,70			
52дән 56га кадәр	27		3,11			
56дан 60ка кадәр	27		3,75			
60тан артык	27		3,90			
Карагач (лиственница)						
10нан 12гә кадәр	11	II	0,068	920,4	2690,3	800,0
12дән 14кә кадәр	13		0,105			
14тән 16га кадәр	14		0,150			
16дан 18гә кадәр	17		0,209			
18дән 20гә кадәр	18		0,276			
20дән 24кә кадәр	19		0,36			
24тән 28гә кадәр	21		0,55			
28дән 32гә кадәр	24		0,80			
32дән 36га кадәр	26		1,08			
36дан 40ка кадәр	27		1,43			
40тан 44кә кадәр	28		1,81			
44тән 48гә кадәр	29		2,23			
48дән 52гә кадәр	30		2,68			
52дән артык	30		3,17			
Эрбет агачы (кедр)						
10нан 12гә	10	II	0,053	920,6	2690,3	800,0

кадәр						
12дән 14кә кадәр	11		0,080			
14тән 16га кадәр	12		0,117			
16дан 18гә кадәр	14		0,164			
18дән 20гә кадәр	15		0,218			
20дән 24кә кадәр	16		0,28			
24тән 28гә кадәр	18	II	0,43	920,6	2690,3	800,0
28дән 32гә кадәр	18		0,61			
32дән 36га кадәр	19		0,83			
36дан 40ка кадәр	20		1,09			
40тан 44кә кадәр	21		1,40			
44 до 48	22		1,76			
от 48 до 52	23		2,17			
более 52	24		2,64			

Таблица 2

Куаклы һәм үлән үсемлекләренә салынган зыянны билгеләү өчен күрсәткечләр

N т/б	Яшел утыртмалар	Үлчәү берәмлеге	НДСтан башка утырту һәм карау буенча башкарылган эшләр бәясе	Утырту материалының бәясе (Ц)

Куаклыкларныц яфраклы төрләре				
1	“Тере читән”	1 пог. метр өчен сум	469,43	500,0
2	Аерым куаклар	1 данә өчен сум	313,1	150,0
Куакларның ылыслы төрләре				
1	Аерым куаклар	1 данә өчен сум	461,6	600,0
Лианалар				
1	Аерым экземплярлар	1 данә өчен сум	313,1	150,0
Газоннар				
1	Болын үләннәреннән торган табигый үсемлекләр	1 кв. метр өчен сум		
2	Чүп үләннәреннән торган табигый үсемлекләр	1 кв. метр өчен сум		
3	Газоннар (газон үләннәре орлыкларын чәчеп)	1 кв. метр өчен сум	74,43	85,0
4	Рулон газоны	1 кв. метр өчен сум	200,0	100,0
Чәчәк түтәлләре				
1	Чәчәк түтәлләре	1 кв. метр өчен сум	650,0	Чәчәкле - декортив үсемлекләр нең сортларына бәйле рәвештә

Таблица 3

Үсемлекләрнең мохитны саклау үзлекләрен исәпкә алган коэффициентның әһәмияте (k1)

Исеме	k1 әһәмияте
Гомуми файдаланудагы утыртмалар	2
Чикләнгән файдаланудагы утыртмалар	1,5
Махсус файдаланудагы утыртмалар	1

Таблица 4

Үсемлекләрнең торышын исәпкә алучы коэффиңиентның әһәмияте (k2)

Үсемлекләрнең торышы	Үсемлекнең торышы аның яфраклары күплеге дәрәҗәсенә бәйле	k2 әһәмияте
Яхшы (утыртмалар сәламәт) I	100% яфрак	2
Уртача II	90-70% яфрак	1,5
Яфраклары нык кимегән III	60-40% яфрак	1
Корып баручы IV	30-20% яфрак	0,5
Корып бетеп баручы V	20-10% яфрак	0,1
Корып беткән VI	Яфраклары юк	0

Таблица 5

Үсемлекнең кыйммәтен исәпкә алучы коэффициентның әһәмияте (kц)

Кыйммәтлелек төркеме	Агачлар һәм куаклар төрләре	Kц әһәмияте
1-нче төркем (аеруча кыйммәтле)	- ылыслы, мәңге яшел агачларның барлык төрләре, шул исәптән: эрбет агачы, нарат, чыршы, ак чыршы, карагач; - яфраклы агачларның кайбер төрләре, шул исәптән: имән, корыч-агач, зирек, карама, элмә агачы	1,5
2-нче төркем (кыйммәтле)	- ылыслы куакларның барлык төрләре; - яфраклы агачларның кайбер төрләре, шул исәптән: юкә, каен, чаган	1,2
3-нче төркем (аз кыйммәтле)	- агачларның калган төрләре һәм яфраклы куаклар	1

Таблица 6

Үсемлекләрнең деградациясе коэффициенты әһәмияте (kд)

Үсемлекнең торышы	Деградация дәрәҗәсе	Kд әһәмияте
Корыган (тулы деградация, эштән чыккан)	100%	3
Корып бетеп баручы (шактый зур деградация кичергән, “терелә” алмый)	99%-90%	2,5
Бик корыган (көчле деградация)	89%-60%	2
Нык корыган (уртача деградация)	59%-30%	0,9
Уртача дәрәҗәдә корыган (бераз деградацияләнгән)	29%-10%	0,5

Сәламәт (зур булмаган деградация)	9%-1%	0,1

3 статья. Киселгән яшел утыртмалар өчен акча кертү һәм сарыф итү тәртибе

3.1. Киселүче яшел утыртмалар өчен акча түбәндәгеләр хисабына барлыкка килә:
-киселүче яшел утыртмалар өчен түләүләр;
-яшел утыртмаларны законсыз кискән өчен салынган зыянны каплау (компенсация);
-яшел утыртмаларга салынган зыян өчен административ хокук бозулар турында закончалыкка ярашлы салынган штрафлар;
- яшел утыртмаларны саклау һәм үстерү максатларына гражданнарның һәм юридик затларның, шул исәптән чит ил кешеләренең, ирекле кертемнәре;
- башка чыганаклардан керемнәр;
3.2. Яшел утыртмаларга законсыз рәвештә зыян салганда, зарарны каплау акчасы штрафлар, билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән яки суд карары буенча, административ хокук бозулар турында беркетмәләр нигезендә кертелә. Югарыда әйтелгән түләүләр күләме, Методикага ярашлы рәвештә, юк ителгән үсемлек бәясенең биш тапкыр арттырылган күләмендә һәм һәр зарар салынган үсемлек өчен ½ тапкыр арттырылган күләмдә түләттерелә.
3.3. Юк ителгән яшел утыртмалар өчен кергән акча бетерелгән яки зарарланганнарына алмашка яңаларын утыртуга, шул исәптән, түбәндәге эшләрне финанслауга сарыф ителә:
- утырту материалын сатып алуга (хәзерләүгә), агач һәм куак үсентеләрен сатып алуга (хәзерләүгә), агач һәм куак үсентеләрен казып алуга, автотранспортка төяүгә һәм бушатуга, агач үсентеләренең кантарларын төрүгә, яшелләндерү өчен сатып алынган үсентеләрнең һәм орлыкларның бәясен түләүгә;
- туфракны газонны ясауга һәм агачларны, куакларны утырту өчен, планировканы, сөрүне, дисклауны, фреза белән туфракны йомшартуны, казып чыгуны, тырмалауны, туфракны тигезләүне дә кертеп, хәзерләүгә;
- агачлар һәм куаклар утырту өчен чокырлар һәм канаулар (траншеялар) казуга;
- агачларны, куакларны утыртканда, газоннарны ясаганда, туфракны 25, 50 яки 100 процентка алыштыруга;
- биологик материал, агач рәшәткә, чирәм, кәс кулланып (аның бәясен кертеп) откосларны ныгытуга;
- үсентеләр утырту урыннарын әзерләгәндә һәм газоннар ясаганда туфракка органик һәм минераль ашламалар кертүгә;
- әзер чокырларга һәм траншеяларга агачлар һәм куаклар утыртуга;
- үлән орлыкларын, гидрочәчүне дә кертеп, чәчүгә, чирәм салуга;
- вертикаль яшелләндерү буенча эшләргә;
- газон үләннәре орлыкларын чәчүгә.

3.4. Бетерелгән (киселгән) яшел утыртмалар өчен кергән акчаны башка максатларда файдалану тыела.